Talousvaliokunta

Asia: U 6/2023 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Euroopan nettonollateknologiatuotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavasta toimenpidekehyksestä (nettonollateollisuutta koskeva säädös)

Business Finland kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää seuraavia päähuomioita asiaan:

- **Suomen vuoden 2035 hiilineutraliteettitavoite ja vuoden 2050 hiilinegatiivisuustavoite kuten myös Euroopan vuoden 2050 ilmastoneutraliteettitavoite edellyttävät uusia innovaatioita, nettonollateknologioita ja uusien hiilineutraaliutta edistävien investointien implementointia laajassa mittakaavassa.**
- **Business Finland näkee positiivisena nettonollateknologituotteiden valmistusekosysteemiä vahvistavan toimenpidekehyksen.** Nykyisessä energiamurroksessa ja geopoliittisessa tilanteessa, suomalaisyritysten tulevaisuuden kilpailukyvyn kannalta on olennaista, että Suomi ja EU nähdään aktiivisesti uusia innovaatioita synnyttävänä, tulevaisuuden ratkaisuja ja palveluja kehittävänä, edistävänä ja mahdollistavana, sekä investointeja houkuttelevana alueena.
- **Suomen tulevaisuuden kilpailukyvyn merkittävät haasteet ja ehdotetut neljä pilaria ovat hyvin linjassa keskenään.** i) ennakoitava ja yksinkertaistettu sääntely-ympäristö; ii) nopeampi riittävän rahoituksen saanti; iii) osaamisen kehittäminen; iv) avoin kansainvälinen kauppa ja häiriönsietokykyiset toimitusketjut. Muutamia huomioita:
    - Regulaation ja sääntely-ympäristön yksinkertaistaminen, ennakoitavuus ja nopeus ovat avainkysymyksiä
    - Uudessa geopoliittisessa tilanteessa suomalaisyritysten hankintaketjut ovat varsin haavoittuvaisia. Luotettavien hankintaketjujen synnyttäminen on edellytys suomalaisen teollisuuden kilpailukyvylle.
    - On varmistettava, että nettonollateknologioiden valmistusekosysteemin toimenpiteet ovat linjassa systeemistä murrosta edistävien muiden toimien kuten kriittisten mineraalien ja materiaalien toimenpiteiden kanssa
    - Suomen T&K-panostusten nostaminen 4 prosenttiin BKT:stä on merkittävä nettonollateknologioita tukeva toimenpide
- **Ehdotetut seitsemän pilaria ovat merkittäviä ja vaikuttavia:** edellytykset, jotka ovat tarpeen nettonollateknologioiden valmistushankkeiden edistämiseksi, ja strategisten hankkeiden määrittelemiseksi (pilari 1); hiilidioksidin talteenottokapasiteetin lisäämiseksi (pilari 2); nettonollateknologioiden kysynnän kannustamiseksi (pilari 3); ammattitaitoisen työvoiman varmistamiseksi (pilari 4); innovaatioiden edistämiseksi (pilari 5); hallintorakenteeksi (pilari 6), sekä näiden toimenpiteiden täytäntöönpanon seurannaksi (pilari 7). Muutamia huomioita:
    - Olennaista on mm. julkisten hankintojen avulla luotava kysyntä uusille teknologioille
    - On kiinnitettävä huomiota laajemmin koko arvoketjuun ja murroksen tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntämiseen. Tämä tarkoittaa mm. talteen otetun hiilidioksidin jatkojalostusmahdollisuuksia
    - Suomi ja Eurooppa ovat kansainvälisessä kilpailussa osaajista. Osaavan työvoiman houkutteluun kuten myös koulutusjärjestelmään on syytä kiinnittää huomioita, jotta suomalaisyritykset kykenevät vastaamaan tulevaisuuden tarpeisiin kilpailukykyisesti.
- **Olennaista on rakentaa kokonaisuus vaikuttavuuden aikaansaamiseksi**. Näemme ehdotuksessa hyviä elementtejä tähän. Ehdotuksessa on tasapainoisesti käsitelty niin innovatiivisia nettonollateknologioita kuin nettonollateknologioiden valmistushankkeita samoin kuin strategisia nettonollahankkeita. Nettonollateknologioilla sisällytetyt teknologiat vastaavat pitkälti Business Finlandin käsitystä kriittisistä

teknologioista**.** Suomen kannalta on olennaista olla aktiivinen osa eurooppalaista arvoketjua näissä kaikissa. Samoin on tärkeää, että Suomea ei nähdä vain kriittisten raaka-aineiden tuottajana, vaan uudet toimenpiteet tukevat laajempien ekosysteemien kehittymistä myös Euroopan laidoille. Ehdotuksessa on selkeästi haettu vaikuttavuutta ja jatkuvuutta IPCEI-hankkeiden sekä vetylaaksojen kohdalla. Vaikuttavuutta haetaan myös vetypankin toimiin liittyen.

- **Nettonollateknologioihin perustuva vientipotentiaali on Suomelle merkittävä.** Tukea tulisi suunnata erityisesti ratkaisuihin, joilla nähdään kerrannaisvaikutuksia businessympäristössä uusien investointien ja arvoketjujen syntymisen muodossa.
- **Hallinnollisten menettelyjen ja lupien myöntämisprosessien sujuvoittaminen on ensiarvoisen tärkeää**, jotta Suomi nähtäisiin kilpailukykyisenä, investointeja houkuttelevana maana. Tässä tulee kiinnittää huomioita päätösprosessin läpinäkyvyyteen. Investoreiden kannalta on olennaista, että kokonaisjärjestelmä on yksinkertainen ja selkeä ja eri toimijat ovat saumattomassa yhteistyössä.
- **Nettonollateknologioiden tuotantoketjun rakentaminen edellyttää merkittäviä pääomia.** Suomen osalta tämä tarkoittaa, että ulkomaisten pääomien ja/tai eurooppalaisten investointi-instrumenttien integrointi on välttämättömyys. Riskinä on, että merkittävät nettonollateknologioiden valmistusekosysteemit keskittyvät keskiseen Eurooppaan kriittisen massan ympärille. Valmistusekosysteemeissä tulisi tukea ja edistää usean maiden yhdessä synnyttämiä ekosysteemejä.
- **Innovaatioiden nopea testaaminen ja demonstrointi ovat välttämättömyys.** Olennaista on mahdollistaa teknologioiden päälle rakennettujen kokonaisratkaisujen ja palveluiden testaaminen. Suomen osalta hyvä julkisen ja yksityisen sektorin vuorovaikutus tarjoavat hyvän kilpailuedun testiympäristöissä. Ehdotuksessa on kiitettävää liikkumavaran antaminen kansallisille toimivaltaisille viranomaisillesamoin kuin pienten ja keskisuurten sekä start-up-yritysten osallistumismahdollisuuksien edistämisen korostaminen. Suomen osalta erityisesti pkt-sektorin ja start-uppien kasvattaminen on kriittistä.
- **Investoinnit osaamiseen, innovaatioihin ja kotimaiseen toimintaympäristöön ovat Suomelle välttämättömyyksiä.** Suomen kilpailukyvyn kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että mahdollistetaan ja edistetään uusien nettonollateknologioihin perustuvien kansainvälisesti kilpailukykyisten ratkaisujen ja liiketoimintamallien syntymistä. Tämä tarkoittaa, että puhtaaseen energiaan pohjautuvalle uudelle teollisuudelle sekä nykyteollisuuden uusiutumiselle on luotava mahdollisuuksia.
- **Energiamurros ja hiilineutraliteettisiirtymä edellyttävät uudenlaisia toimia.** Ehdotettu Euroopan nettonollafoorumi voisi vastata tähän haasteeseen. On huomattavaa, että erilaisia kansainvälisiä foorumeita, joissa keskitytään rahoitustarpeisiin ja pullonkauloihin sekä parhaisiin käytäntöihin, on useita. Business Finland toimii monissa näistä. Päällekkäisyyksien ja tehottomuuden välttämiseksi sekä parhaan vaikuttavuuden aikaansaamiseksi on foorumin fokusta syytä tarkastella.
- **Kehittyvät maat pitää saada ilmastonmuutoksen vastaiseen taisteluun.** EU-tasoinen toiminta voisi avata suomalaisyrityksille uusia tärkeitä verkostoja, mikä voisi nopeuttaa ja tehostaa suomalaisyritysten liiketoiminnan kasvua kehittyvillä markkinoilla. On huomattava, että ehdotetuissa teollisissa alliansseissa tulee olla suomalaisedustusta.

Helena Sarén
Head of Zero Carbon Future Mission